

59. Türkiye Jeoloji Kurultayı Başkanı Aral OKAY'ın Açılış Konuşması

Sevgili Yerbilimciler,

1947 yılında Türkiye Jeoloji Kurumu tarafından başlatılan ve her yıl düzenli olarak yapılan jeoloji kurultaylarının 59.'suna hoş geldiniz. Sürekliliği ve kapsamı açısından Türkiye Jeoloji Kurultayları Türkiye'de yapılan en eski ve en önemli bilimsel toplantıların başında gelir. Bu sene Kurultay'da 200'den fazla tebliğ ve çok sayıda poster sunulacaktır. Bu kadar geniş katılımlı bir toplantının organizasyonu büyük bir emek gerektirir. Son beş aydır büyük bir özveri ile kurultayın organizasyonunda görev yapan Kurultay Düzenleme ve Yürütme Kurulu üyelerine, özellikle Kurultay II. Başkanı Kadir DİRİK ve öğrencilerine, Kurultay sekreterleri Hasan KIRMIZITAŞ ve Ahmet APAYDIN'a teşekkür ederim. Kurultayın organizasyonu sırasında JMO Bilimsel Teknik Kurulu ve JMO Yönetim Kurulu desteklerini hiç esirgememişlerdir, onlara da huzurunuzda teşekkür ederim.

Kurultay açılış konuşmamda iki konu üzerinde duracağım. Bunlardan birincisi Türkiye'de jeoloji mühendisliği eğitimi, ikincisi ise yerbilimlerinin dünyadaki gelişme çizgisi ve

bu çizgi içinde Türkiye'deki yerbilim araştırmalarının konumudur.

Türkiye'de 1994 senesi verilerine göre 23 üniversitede jeoloji mühendisliği lisans eğitimi verilmektedir. Bu bölümlere her sene yaklaşık 1400 ile 1500 arasında öğrenci kaydolmaktadır. Bu öğrencilerin %80'inin mezun olduğu farz edilirse yakın bir gelecekte her sene Türkiye'de binden fazla jeoloji mühendisi mezun olacaktır. Buna karşın Türkiye'de jeoloji mühendisi istihdamı senede herhalde ortalama 100 kişiyi geçmez. Bu durumda yeni jeoloji mühendisi bölümü açmanın veya eski bölümleri muhafaza etmenin anlamı var mıdır diye sorulabilir.

Öte yandan Türkiye'de her sene bir milyondan fazla lise mezunu üniversitede okuyabilmek için sınava girmekte ve pek azı (%10-20) dört yıllık bir lisans programını kazanmaktadır. Birçok öğrenci için girdiği bölümün ne olduğu o kadar da önemli değildir. Çoğu öğrenci için iyi bir üniversite daha önemli gözükmektedir. Bölümü ne olursa olsun dört yıllık bir üniversiteden mezun olmak, kişiye prestij getirmekte ve önünü açmaktadır.

Dünyada da gittikçe daha fazla genç üniversiteye devam etmektedir. Batı Avrupa ve ABD'de, 18-23 yaşları arasında üniversiteye devam oranı yirmi sene önce %5-10'lardan bugün %40'ların üzerine tırmanmıştır. Buna bağlı olarak üniversite eğitimi gittikçe uzmanlaşmış bir lise eğitimine dönüşmekte ve meslek eğitimi yüksek lisans ve doktora evresine kaymaktadır. Buna bağlı olarak yurtdışında jeoloji mesleğinde çalışacak kişilerin mutlaka yüksek lisans veya doktora yapmaları gerekmektedir. ABD ve Batı Avrupada'ki jeoloji servisleri, petrol ve maden şirketleri sadece ve sadece doktoralı eleman almaktadır.

Bu durum maalesef Türkiye'de geçerli değildir, kamu kurumları ve özel şirketler hala lisans mezunu jeoloji mühendisleri işe almaktadır. Bu durumun çeşitli mahsurları vardır. Yeni mezun bir jeoloji mühendisinin kendi başına jeoloji harita yapabileceği, işe yarar bir maden yatağı veya deprensellik raporu yazacağı söylemek mümkün değildir. Yeni mezun bir jeolog ancak master veya doktora yaptığı veya 5-10 sene deneyimli bir jeoloğun yanında çalıştığı takdirde "işe yarayan" bir eleman haline gelebilir. Bu arada fire oranı da %50'nin üzerinde olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde doktoralı eleman istihdam eden kuruluş, elemanın yetiştirilmesini üniversiteye yaptırmakta ve böylece fire oranını düşürmektedir. Türkiye'de de uygulamalı kuruluşların yüksek lisans ve doktora yapmış eleman almaları, bu kuruluşlardaki teknik eleman kalitesinin yükselmesine yol açacaktır. Fakat bu bağlamda dikkat edilmesi gereken en önemli nokta kamu kuruluşlarında verilen maaşlarla deneyimli teknik elemanları uzun süre tutmak mümkün olmadığıdır.

Baştaki soruya gelirsek: Türkiye'de bu kadar çok sayıda jeoloji mühendisi bölümüne ihtiyaç var mıdır? Buna şöyle bir cevap verilebilir: 1500 kişi işletme veya ekonomi okuyacağına, çok daha zevkli, heyecanlı ve de anlamlı bir bilim olan yerbilimlerini tanınması daha iyi değil midir? Dünyada da her mezun olan jeoloğun yerbilimlerinde iş bulabilmesi mümkün değildir, çoğu kişi öğretmelik, pazarlamacılık, bankacılık gibi konulara girmektedir. Bu bağlamda gözden kaçırılmaması gereken nokta, Türkiye'nin genç neslin üniversiteye devam etme isteğini bir şekilde karşılamak zorunda olduğudur.

Konuşmamda değinmek istediğim ikinci nokta yerbilim araştırmalarının konuları ile ilgilidir. Dünyada yerbilimleri araştırmaları git-tikçe araziden uzaklaşmakta, yerbilimleri bir laboratuvar ve modelleme bilimine dönüşmektedir. Buna karşın Türkiye'de arazide ya-

pılacak daha çok iş vardır. Türkiye belki de dünyanın en karmaşık jeolojisine sahiptir ve bu karmaşık jeoloji hala çok az anlaşılmaktadır. Türkiye'de hala ayrıntılı jeoloji haritaları, MTA'nın son yıllardaki gayretlerine rağmen, çok seyreklerdir. MTA Genel Müdürlüğü'nün en önemli işlevlerinden bir tanesi Türkiye'nin ayrıntılı jeoloji haritalarının yapılması ve basılmasıdır. Bu bağlamda 1:100.000 ölçekli jeoloji haritalarının hazırlanması ve basılmasında önemli merhale katedilmiştir. Fakat bu haritalar istikşaf nitelikli jeoloji haritalarıdır. Batı Avrupa'da (İngiltere, Fransa, İtalya) basılmış jeoloji haritaları incelendiğinde, bizde çıkan aynı ölçekli haritaların ne kadar daha az bilgi içerdiği hemen göze çarpar. 1:100.000 ölçekli jeoloji haritalarının hazırlanmasından sonra, çok ayrıntılı 1: 50.000 ölçekli haritaların hazırlanması ve basılması planlanmalıdır. Bu haritaların maden ve endüstriyel hammadde aranması, mühendislik jeoloji, hidrojeoloji, askeri jeoloji ve daha çok çeşitli amaçlar için kullanımı olacaktır. Fakat maalesef, bu tip jeoloji haritalarını yapabilecek nitelikte jeolog sayısı MTA Genel Müdürlüğü'nde ve üniversitelerde son derece azalmıştır. Bu konuda çeşitli imkanlar zorlanarak nitelikli eleman yetiştirilmelisi düşünülmelidir.

Hepinize keyifli bir Kurultay dilerim.

Aral Okay

59. Türkiye Jeoloji Kurultayı Başkanı